

Under hänvisning till vad utskottet anfört i berörda utlåtande, varav ett tryckt exemplar härvid fogas, får riksdagen anmäla, att riksdagen bifallit förevarande proposition.

Stockholm den 2 juni 1943.

Med undersätlig vördnad.

Nr 268.

Godkänd av första kammaren den 5 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 5 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadsplanlagen.

(Första lagutskottets utlåtande nr 38.)

Till Konungen.

I anledning av en inom riksdagen väckt motion får riksdagen, under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 38, varav ett tryckt exemplar härvid fogas, anhålla, att Eders Kungl. Maj:t i samband med pågående revision av stadsplanlagen eller i annat sammanhang ville låta verkställa utredning och för riksdagen framlägga förslag rörande bestämmelser om rätt för lantmätare och mätningmän samt deras biträden att erhålla tillträde till annans fastighet i andra fall än där sådan rätt för närvarande tillkommer dem.

Stockholm den 5 juni 1943.

Med undersätlig vördnad.

Nr 269.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser m.m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 130.)

Till Konungen.

1:o) **Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln (punkt 45 av

bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen att till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 10.150.000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, I: 156 och II: 235, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att kristidsnämnderna skola äga rätt att till postverket för befordran avlämna ofrankerade "kristidsförsändelser" i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i motionen antytts, samt att anslaget till ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser även må disponeras för i motionerna avsedda kristidsförsändelser.

Vad departementschefen under denna punkt föreslagit har givit riksdagen anledning till erinran endast beträffande frågan om kristidsnämndernas portokostnader. I detta avseende må erinras, att 1942 års riksdag begärt en skyndsamt utredning i ämnet. Av chefen för kommunikationsdepartementet tillkallade sakkunniga hava enhälligt uttalat, att enklaste sättet för portofrihetens genomförande vore beviljande av tjänstebrevsrätt åt kristidsnämnderna men att de sakkunniga med beaktande av de principiella betänkligheter, som generalpoststyrelsen i avseende härå anfört, ville föreslå att kristidsnämnderna tillerkändes rätt att som "kristidsförsändelse" få ofrankerade försändelser befordrade med posten. Detta förslag har nu upptagits i motioner väckta inom riksdagen. Generalpoststyrelsen har för sin del förordnat, att kommunerna liksom hittills skola betala postavgifterna men därefter erhålla *full* ersättning från statsverket.

I statsverkspropositionen har under sjätte huvudtiteln uttalats, att portofrihet för de kommunala organen ej borde ifrågakomma. Vidare har i propositionen nr 205 om bidrag till kristidsnämndernas verksamhet anförts, att bidragen till kristidsnämnderna även beträffande portokostnaderna borde utgå efter oförändrade grunder.

Såsom motiv för beviljande av tjänstebrevsrätt åt kristidsnämnderna kan till en början åberopas, att motsvarande nämnder under förra världskriget åtnjöto sådan rätt. Då från generalpoststyrelsen häremot anförts, att i detta avseende numera gällde ändrade principer och att tjänstebrevsrätt numera endast tillerkändes sådana institutioner, vilka avsågo allmänna ändamål av den betydelse att desamma "helt tillgodoses av statsmedel", må erinras, att riksdagen år 1932 i samband med tjänstebrevsrättens revision ifrågasatte huruvida en sådan restriktiv princip i verkligheten kunde strängt upprätthållas. I anslutning härtill ha exempelvis hushållningssällskapen tillerkänts tjänstebrevsrätt.

Kristidsnämnderna ha som bekant att fullgöra viktiga och omfattande administrativa funktioner inom den stora kristidsorganisation, som måst uppbyggas på folkförsörjningens område. Billigheten fordrar, att all möjlig arbetslättning beredes dessa tillfälligt inrättade och oftast med otillräckliga arbets- eller hjälpkrafter arbetande kommunala organ.

Att tjänsteförsändelserna ej behöva taxeras eller förses med frimärken medför uppenbarligen betydande arbetsbesparing ej endast för trafikanten utan även för postverket. De beklagliga, av generalpoststyrelsen med all rätt påtalade missbruk av tjänstebrevsrätten som förekomma — i form exempelvis av onödigt befordran av försändelser ej som vanlig post utan såsom värde- eller ilpost eller ock som paket i stället för genom bud eller medelst järnväg

o.s.v. — böra ej få undanskymma dessa fördelar, vilka även av generalpoststyrelsen vitsordats i samband med beslutet år 1920 om tjänstefrimärkenas avskaffande.

Den tjänstebrevsrätt, som redan tidigare tillerkänts exempelvis livsmedelskommissionen, kristidsstyrelserna (ej kristidsnämnderna) och vissa andra kristidsorgan, är såtillvida begränsad, att frankering visserligen ej förekommer men postavgifterna dock uttagas genom taxering av varje försändelse. För sådant ändamål har postverket särskilda brevlådor uppställda på de större kristidsexpeditionerna. I övrigt anlitas systemet med postbok. Nedlägges försändelse i vanlig brevlåda, måste den vara åtföljd av särskilt portoreversal, som sedermera översändes till den postanstalt, varunder kristidsmyndigheten hör, vilken anstalt därefter debiterar myndigheten postavgiften. Ett dylikt system medför självfallet möjlighet att exakt fastställa gottgörelsen till postverket. Förfarandet förefaller dock vara föga arbetsbesparande. Vad de mindre kristidsnämnderna beträffar torde i varje fall ett sådant system medföra större omgång än nuvarande frankering i vanlig ordning.

Vid sin prövning av förevarande fråga har riksdagen av anförda skäl kommit till den uppfattningen, att kristidsnämnderna böra tillerkännas tjänstebrevsrätt i vanlig ordning. Riksdagen har därvid ansett sig böra fästa större avseende vid de arbetslätnader, som denna portofrihet uppenbarligen måste medföra för nämnderna liksom för övrigt också för de postala myndigheterna, än vid de vanskligheter som till äventyrs kunna uppkomma vid bestämmandet av gottgörelsen till postverket.

Riksdagens beslut om tjänstebrevsrätt för kristidsnämnderna bör, enligt vad som från livsmedelskommissionen inhämtats, föranleda en höjning av förevarande anslag från det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 10.150.000 kronor till 11.000.000 kronor.

Under återopande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 156 och II: 235, till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 11.000.000 kronor.

2:o) **Ersättning till postverket för befordran av militärbrev.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46) har riksdagen till Ersättning till postverket för befordran av militärbrev för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 5.400.000 kronor.

3:o) **Ersättning till postverket för bestyret med statsskatteuppbörden.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47) har riksdagen till Ersättning till postverket för bestyret med statsskatteuppbörden för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 1.650.000 kronor.

4:o) **Ersättning till postverket för befordran av enskildas försändelser i ransoneringsärenden.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) om rätt för affärsidkare att anlita ett nytt frankeringsfritt försändelseslag "ransoneringsförsändelse" har riksdagen till Ersättning till postverket för

befordran av enskildas försändelser i ransoneringsärenden för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 4.000.000 kronor.

Stockholm den 8 juni 1943.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 270.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av järnvägslinjen Östersund—Storlien jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 131.)

Till Konungen.

I propositionen nr 195 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 2 april 1943, föreslagit riksdagen att till Elektrifiering av järnvägslinjen Östersund—Storlien för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under rubrik Statens affärsverksfonder, Statens järnvägar, anvisa ett investeringsanslag av 6.000.000 kronor.

I två likalydande motioner, I: 247 och II: 355, har hemställts, att riksdagen må till elektrifiering av järnvägslinjen Östersund—Storlien för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten anvisa ett investeringsanslag av 6.000.000 kronor samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag förelägges 1944 års riksdag om elektrifiering av järnvägslinjen Varberg—Herrljunga—Uddevalla.

På statens järnvägars elektrifieringsorganisation med dess befäl, arbetarstam och arbetsmateriel antagas viktiga iståndsättningsuppgifter komma att vila vid krigstillfälle. Det upprätthållande av nämnda organisation, som därför är i beredskapshänseende behövt, har järnvägsstyrelsen funnit kunna uppnås genom ett beslut att nu elektrifiera linjen Östersund—Storlien. Då ett förord för ensamt denna linje i viss mån strede mot de militära önskemålen om elektrifiering inom den närmaste tiden jämväl av linjerna Uddevalla—Herrljunga—Borås har dock styrelsen föreslagit elektrifieringsarbetenas utsträckning också till sistnämnda linjer samt därutöver till sträckan Borås—Varberg.

Propositionens förslag avser emellertid elektrifiering enbart av linjen Östersund—Storlien.

De fördelar, som den elektriska driftsformen medför i form av en mera enhetlig och tidsenlig utrustning av bannätet, ökad kapacitet samt ökat oberoende av utländskt lokomotivbränsle, ha tidigare vid olika tillfällen utvecklats inom riksdagen. Därvid har särskilt beaktats den större lämplighet de elektriska loken med deras större dragkraft äga för järnvägslinjer, som gå fram